

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Veron kiertäminen tutkimuskohteena – 50 vuotta Kari S. Tikan väitöskirjasta

Aalto-yliopiston tutkimusseminaari
25.3.2022

Aamupäivän ohjelma:

Klo 10:00-10:15 – OTT, Professor of Practice *Timo Viherkenttä* (Aalto-yliopisto)

- Aloituspuheenvuoro

Klo 10:15-10:45 – OTT, emeritusprofessori *Heikki Niskakangas* (Aalto-yliopisto)

- Ohjaavan verotuksen ongelmia - Kari S. Tikan veropoliittisia kannanottoja

Klo 10:45-11:15 – Asianajaja, väitöskirjatutkija *Jouni Weckström* (Helsingin yliopisto, Waselius & Wist)

- Veron kiertäminen oikeustieteen tutkimuskohteena – kritiikki

Klo 11:15-11:20 Kahvitauko

Klo 11:20-11:50 - KTT, yliopisto-opettaja *Elisa Veikkola*

- Principal Purpose Test -määräyksen merkityksestä

Klo 11:50-12:20 - OTT, MSc. (WU), apulaisprofessori *Moritz Scherleitner* (Aalto-yliopisto)

- Art. 6 ATAD:in implementaatio Itävallassa – oppia Suomelle?

Klo 12:20-13:00 Lounastauko

Iltapäivän ohjelma:

Klo 13:00-13:30 - OTT, emeritusprofessori *Seppo Penttilä* (Tampereen yliopisto)

- Korkojen vähennyskelpoisuus veron kiertämisen erityiskysymyksenä

Klo 13:30 – 14:00 – KTM, tohtoriopiskelija *Siru Kaunisto* (Vaasan yliopisto)

- Veron kiertäminen ja oikeuden väärinkäytön kieltö

Klo 14:00-14:10 Kahvitauko

Klo 14:10-14:40 – OTT, KTM, asianajaja *Ossi Haapaniemi* (Asianajotoimisto Roschier)

- Pokeria verotuksessa – ns. normaalitulkinnan käyttö veronkiertosäännöksen sijaan

Klo 14:40-14:45 – OTT, Professor of Practice *Timo Viherkenttä* (Aalto-yliopisto)

- Tilaisuuden päätöspuheenvuoro.

Aalto-yliopiston kokoomateos:

Aalto-yliopisto julkaisee myös kokoomateoksen ”*Veron kiertäminen tutkimuskohteena – 50 vuotta Kari S. Tikan väitöskirjasta*”, joka sisältää 15 artikkelia. Kirja julkaistaan open accessina Aalto-yliopiston sivuilla kesäkuussa 2022.

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Ohjaavan verotuksen ongelmia – Kari S. Tikan veropoliittinen linja

Heikki Niskakangas

Aalto-yliopiston tutkimusseminaari 25.3.2022

Veron minimoinnista

Verotuksen kiertämisestä Veron minimointiin

Neljä vuotta ennen Kari S. Tikkaa väitteli vero-oikeudesta Jaakko Voipio otsikolla Verotuksen kiertäminen.

Kari Tikka ei voinut ottaa samaa otsikkoa, joten hänen valintansa oli Veron minimoinnista (sijamuoto: juridinen partitiivi)

Voipio kritisoi otsikkoa. ”Minimointi sanaa ei nykysuomen sanakirjassa, ei Otavan isossa tietosanakirjassa.”

Kyllähän Jaakko oli oikeilla jäljillä: Tikan väitöskirja käsitteli nimenomaan verotuksen kiertämistä.

”Prof. Rekola jäi siihen käsitykseen, ettei kirjani valmistu.”

Jaakko Voipion oikeusteoria

“Muukkonen selvitteli, mitä pätemättömyys on ja mitä se ei ole”

“Minun oli paneuduttava tutkimusaiheeni siviilioikeudelliseen taustaan perusteellisesti.”

“Käänteentekeväksi muodostui tutustuminen prof. Simo Zittingin teoksiin.”

Ongelma oli siinä, että KHO ajatteli eri tavalla kuin Jaakko ja Kari ymmärsi sen kirkkaasti.

Voipion ja Tikan yhteenotto

Voipio ryhtyi ylimääräiseksi opponentiksi Tikan väitöstilaisuudessa. Puhui niin pitkään, että lopulta kustos keskeytti hänet.

Kilpailu Helsingin Yliopisto finanssioikeuden virasta päättyi siihen, että lopulta Jaakko luovutti.

Tikka: “Professori Jaakko Voipion kanssa olen usein saanut keskustella tutkimukseni teemasta ja lukuisista muista vero-oikeuden ongelmista.”

Verotuksen kiertämisestä veropolitiikkaan

Tikan elämäntyö painottui lopulta veropolitiikkaan.

Verotuksen kiertämisen problematiikan ymmärtäminen on hyvä pohja, kun tekee korkeatasoista verolainsäätöä.

Pohjoismaissa vero-oikeuden professorit ovat tehneet veropolitiikkaa.

Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia voidaan tarkastella yleisin kriteerein, jotka pohjautuvat verotieteisiin.

“Millimetrioikeudenmukaisuus”

Kari S. Tikka pyrki torjumaan liian yksityiskohtaista lainsäädäntöä, jolla jotkut tavoittelivat täsmällistä oikeudenmukaisuutta kaikille. Hän käytti termiä millimetrioikeudenmukaisuus, jolla oli negatiivinen sisältö.

Liittyy verotuksen kiertämiseen. Monimutkainen lainsäädäntö avaa tietyissä tilanteissa mahdollisuudet veron kiertämiseen, esimerkiksi e contrario –päätelmän kautta.

Millimetrioikeudenmukaisuus on usein selkeyden vastakohta. Lainsäätäjän ja KHO:n tehtävänjako askarrutti aina Tikkaa.

“Suurella pensselillä”

Verotyöryhmissä Kari halusi jotkut asiat kuvattavaksi “suurella pensselillä.”

Hän oli maalaustaiteen ehdoton asiantuntija

Kun kirjoitettiin suurella pensselillä, piti olla hyvä yleissivistys ja piti nähdä esillä oleva ongelma suuremmassa kontekstissa.

Joidenkin tutkijoiden käteen sopii paremmin pieni pensseli

“Avantgardistiset ehdotukset”

Kari S. Tikka pyrki suhtautumaan ennakoluulottomasti uusiin ehdotuksiin.

Hän otti aluksi vakavasti Sven Olof Lodinin ideat menoverotukseen siirtymiseksi.

Muutoin hän sanoi, että “avantgardistisiin ideoihin” liittyy melkein aina joku ongelma, jonka takia niitä ei voi käytännössä toteuttaa.

Wikipedia: Avantgarde viittaa ihmisiin tai teoksiin, jotka ovat kokeilevia ja rikkovat aikansa vakiintuneita suuntauksia.

Poliitikot ja verotiede

Tikan perussuhtautuminen politiikkaan ja demokraattiseen järjestelmään oli arvostava.

Huonoja poliitikoilta tulleita ideoita on torjui asiallisesti ja kohteliain sanoin.

Pienessä piirissä Kari kertoi poliitikoista ja professoreista hauskoja juttuja, jotka olivat nasevia ja pikkuilkeitä.

Tikka ei käyttänyt verotusta politikoinnin välineenä.

Paine ohjaavaan veropolitiikkaan

Poliitikot näkevät verotuksen voittopuolisesti politiikan ohjausvälineenä.

Professori pyrkii väittämään, että jotkut ratkaisut ovat objektiivisesti parempia kuin toiset.

Asiantuntijapuolella korostetaan neutraalin veropolitiikan etuja.

Poliittiset paineet johtavat ohjaavaan veropolitiikkaan.

Ulkomaiset esimerkit

Voisi luulla, että veroprofessorit pursuavat omia veroinnovaatioita. Näin ei käytännössä ole.

Erityisesti 1980 ja 1990 –luvuilla professoreiden tehtävänä oli erityisesti kertoa, mitä ulkomailla alallamme tapahtuu ja miten näihin kehityskuluihin tulee suhtautua.

Kari S. Tikalla oli tiiviit suhteet erityisesti pohjoismaisiin kollegoihin.

Kari oli HBL:n tilaaja vuosikymmeniä

Matkiminen

Eriytetty tuloverojärjestelmä – paljon kopioitiin Ruotsista

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä – Tikka sen meille toi ja Tikka sen romutti. Ruotsi kulki omia teitään.

“En 15 vuotta sitten voinut kuvitella, että nyt ollaan luopumassa siitä, mitä silloin tehtiin.”

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä ei ollut edellytyksenä taloudelliselle nousulle 1990-luvulla, mutta alhainen yhteisöverokanta oli.

Johdonmukaisuus

Veropolitiikassa professorin tehtävänä on erityisesti puolustaa verojärjestelmän johdonmukaisuutta.

Keskustelussa professorin tehtävänä on kertoa, mitkä muutokset ovat johdonmukaisuuden näkökulmasta mahdollisia tai tarpeellisia.

Tällä tehtävällä on yhteys oikeudenmukaisuuteen ja verotuksen kiertämiseen.

Esimerkkejä ohjauksesta

Viron verojärjestelmä – rikkaiden operaatio, johon monet poliitikot haksahivat mukaan.

Yleinen terveysvero. Muuten aivan verraton, mutta käytännössä ihan mahdoton.

Kotitalousvähennys. Uusien ideoiden loputon kohde. Selkeyden puolustajien joukko harvenee.

Ilmaston lämpeneminen

Saattaa olla, että verotuksella on merkittävä rooli ilmastotalkoissa.

Kieltojen ja verotuksen suhdetta tulee punnita tapauskohtaisesti

Haukuttiin demariksi

“Minua ovat monet haukkuneet demariksi, enkä ole siitä suuttunut”

“Me Tarjan kanssa nauroimme porvaripoikain touhulle”

Jos Tikka oli vasemmistolainen, se ei näkynyt veropolitiikan arkisessa toimeenpanemisessa.

Tehtävänä oli johdonmukainen ja muutenkin hyvä verojärjestelmä

Tikka ja Andersson

Pojat tekivät erikseen ja yhdessä valtavan elämäntyön

Erilainen ideologinen tausta ei häirinnyt lainkaan heidän yhteistyötään.

Vuosikymmenten kuluessa heistä kehittyi läheiset ystävät